

limits. The term of the arm's length principle was defined for the purpose of profit tax calculation. Pointed out types of tax differences, which appear in the field of foreign trade activity.

The research of controlled transactions in the field of foreign trade activity accounting support and taxation demonstrates severe burden for accountants to make reports for controlling authorities. Implementation of some subaccounts for transactions with non-residents were recommended to improve accounting support. Implementation of these subaccounts will make possible to summarize information on controlled transactions to calculate differences to define the tax profit object.

The above mentioned necessity to afford the legal right to choose a method of price calculation for profit tax payer to define whether terms of controlled transaction meet the arm's length principle or not, without additional approval of tax authority. The conclusion that it is necessary to have the completed controlled transactions report when profit tax declaration is filing was made while analyzing the method of making annex TTs to profit tax declaration and controlled transactions report, in spite of the fact that time limitation of filing the last one is much later. The necessity of controlled transaction report cancellation was demonstrated. The necessity to improve the method of controlled operations pricing preliminary approval with tax authorities, instead of existing method, was demonstrated along with necessity to develop the procedure of tax payers administrative and court appeal of pricing preliminary approval results by tax authorities.

report, foreign trade activity, controlled operation, non-resident, related party, profit tax, tax payer, tax difference, tax declaration, transfer pricing

Одержано (Received) 22.11.2019

Прорецензовано (Reviewed) 04.12.2019

Прийнято до друку (Approved) 23.12.2019

УДК 339.924

JEL Classification: F21, F61, P43

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).360-368](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).360-368)

О.М. Соколовська, канд. філ. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Роль транснаціональних корпорацій у формуванні інвестиційної безпеки України

У статті проаналізовано діяльність найбільших транснаціональних корпорацій в Україні. Розглянуто основні тенденції зміни обсягів та структури прямих іноземних інвестицій в Україні. Визначено невідповідність граничному значенню показника відношення прямих іноземних інвестицій до ВВП як одного з основних індикаторів інвестиційної безпеки, що пов'язаний з діяльністю транснаціональних корпорацій. Виявлено позитивну тенденцію зростання частки інвестицій у високотехнологічні галузі промисловості в загальних обсягах прямих іноземних інвестицій, а також у такі сфери послуг, як оптова та роздрібна торгівля, інформація та телекомунікація, що свідчить про позитивний вплив транснаціональних корпорацій на економічний розвиток в Україні.

транснаціональні корпорації, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна безпека

Е.Н. Соколовская, канд. фил. наук

Центральноукраинский национальный технический университет, г. Кропивницкий, Украина

Роль транснациональных корпораций в формировании инвестиционной безопасности Украины

В статье проанализирована деятельность крупнейших транснациональных корпорацій в Украине. Рассмотрены основные тенденции в изменении объемов и структуры прямых иностранных инвестиций в Украине. Определено несоответствие граничного значения показателя отношения прямых иностранных инвестиций к ВВП как одного из основных индикаторов инвестиционной безопасности, который связан с деятельностью транснациональных корпорацій. Выявлена позитивная тенденция роста доли инвестиций в высокотехнологической отрасли промышленности в общих объемах прямых иностранных инвестиций, а также в такой сфере услуг, как оптовая и розничная торговля, информация и телекоммуникация, что свидетельствует о положительном влиянии транснациональных корпорацій на экономическое развитие Украины.

транснациональные корпорації, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная безопасность

© О.М. Соколовська, 2019

Постановка проблеми. Інтернаціоналізація виробництва і капіталу обумовила формування і зміцнення позицій міжнародних корпорацій як основних суб'єктів прямих іноземних інвестицій в різних країнах, зокрема з транзитивною економікою. Упродовж останніх десяти років транснаціоналізація є ключовою тенденцією розвитку світового господарства та рушійною силою глобалізації, маючи при цьому неоднозначний вплив на економіку країн, де розміщуються філії транснаціональних корпорацій. Поряд з перевагами, які виникають в результаті інтенсифікації інвестиційно-фінансової діяльності та нарощення торговельного і технологічного обміну, виникає низка загроз економічній безпеці приймаючої країни, які проявляються у поглибленні міжкраїнних та міжрегіональних дисбалансів, дискредитації конкурентних ринкових механізмів, втручанні міжнародних корпорацій в національні інтереси. Цим обумовлена актуальність дослідження діяльності ТНК в Україні та їх вплив на інвестиційну складову економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пенська І.О. розглядає проблеми збільшення впливу транснаціональних компаній на економіку України та аналізує їхні стратегії розвитку в нашій країні [8]. У своїх працях, такі науковці, як Дунська А.Р., Пашенко С.М. та Ярмач О.В., визначають позитивні ефекти та негативні наслідки діяльності ТНК для економіки та суспільства [4; 15]. Баула О.В., Савош Л.В. та Міщук Я.А. аналізують особливості функціонування найбільших ТНК food-рітейлінгу на вітчизняному ринку та можливості адаптації світового досвіду діяльності ТНК у цій сфері в нашій країні [1]. Щеглюк С.Д. досліджує переваги та недоліки транснаціоналізації міських економік у контексті модернізації діяльності ТНК та, на цій основі, пропонує напрями удосконалення механізмів регулювання діяльності іноземних і вітчизняних ТНК [14]. Значна увага приділяється Вегнером В.В. питанням конкуренції ТНК та національних компаній, стабільності національної грошової одиниці, наслідкам ідеологічного впливу ТНК на зміну інституціонального середовища розвитку бізнесу в приймаючій країні з точки зору дотримання національних інтересів [2].

Разом з цим недостатньо вивченими залишаються питання впливу ТНК на розвиток інвестиційної сфери України з урахуванням критеріїв економічної безпеки в умовах економічно-інституціональних трансформацій та надмірної відкритості національної економіки.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ролі транснаціональних корпорацій у формуванні інвестиційної безпеки України. Відповідно до мети визначимо наступні завдання: аналіз діяльності найбільших ТНК в Україні; оцінка основних тенденцій розвитку прямого іноземного інвестування; визначення відповідності граничним значенням основних індикаторів інвестиційної безпеки, які пов'язані із діяльністю ТНК.

Виклад основного матеріалу. Реформування економіки та забезпечення її структурної трансформації потребує значних фінансових ресурсів, проблема нестачі яких вирішується шляхом залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). З огляду на це, створення сприятливого інвестиційного клімату та збільшення обсягів надходження в економіку іноземного акціонерного капіталу розглядається як важливий чинник інвестиційної безпеки держави. Так, у Законі України «Про основи національної безпеки України» серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України в економічній сфері визначено необхідність прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів;

стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв [5].

Одним з основних стратегічних пріоритетів політики національної безпеки визначено: забезпечення прийнятного рівня економічної безпеки, що неможливе без здійснення структурної перебудови і підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Для цього необхідно, насамперед, поліпшити інвестиційний клімат, зокрема, шляхом забезпечення дієвого захисту права власності, удосконалення регуляторного і корпоративного законодавства, обмеження монополізму, розвитку фінансового і фондового ринків. Одним із найважливіших завдань у даному контексті є реформування податкової системи, забезпечення спрямованості фіскальної політики держави на зменшення питомої ваги усіх складових матеріальних витрат в економіці [11].

Стратегія національної безпеки та комплексна державна інвестиційна політика перебувають у тісному взаємозв'язку. Інвестиційна безпека держави залежить від інвестиційного клімату, який визначається сукупністю політичних, правових, економічних та соціальних умов, що повинні сприяти інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. У зв'язку із цим звернемо увагу на значення індексу жорсткості умов для іноземного інвестування для України, який у 2018 р. становив 0,124 і був на рівні показника Ізраїлю (0,118), але при цьому набагато перевищував індекси Польщі (0,072) і Латвії (0,021), що свідчить про досить високий рівень обмежень для іноземних інвесторів в нашій країні, порівняно з постсоціалістичними країнами ЄС. Разом з цим, умови іноземного інвестування в Україні є сприятливішими, порівняно з такими країнами, як Китай (0,251), Росія (0,257), Нова Зеландія (0,235) і навіть Канада (0,161) [16].

У рейтингу Doing Business у 2019 р. Україна піднялась на +5 пунктів і посіла 71 позицію зі 190 країн світу, зокрема істотне зростання спостерігалось в такій категорії, як захист прав інвесторів (+56 пунктів, 72 місце). Крім того рейтингове агентство Moody's Investors Service підвищило суверенний рейтинг України з Саа2 до Саа1, що означає зміну прогнозу з "позитивного" на "стабільний" [6].

Проте, інвестиційний клімат в Україні залишається не привабливим для іноземних інвестицій через недотримання нормативно-правової бази державного регулювання економічних процесів; неефективність судової системи; високий рівень корупції в сфері державного управління. Це створює неприйнятні умови для іноземних інвесторів. Найбільш ефективно вирішувати задачу подолання інституціональних бар'єрів можуть ТНК, концентруючи значні фінансові ресурси для реалізації масштабних інвестиційних проектів.

В Україні працюють філії понад 30 світових ТНК [17], серед яких виділяють «CocaCola», «Danone», «McDonalds Corporation», «Metro Cash & Carry», «Nestle», «PepsiCo», «Procter & Gamble», «Samsung», «Shell», «Toyota», «Unilever» тощо. Однак основної уваги заслуговують ТНК, які займаються виробництвом продукції на території України, що сприяє не лише розвитку промислового потенціалу країни та вирішенню проблеми зайнятості, але й наповненню державного бюджету.

За даними Податкової служби України, 100 найбільших компаній-платників податків у 2018 р. перерахували до зведеного бюджету 291,7 млрд. грн., що на 14% більше порівняно з показниками попереднього року [12]. З цієї суми 24,5% становлять податки, сплачені філіями ТНК, які розміщені в Україні (табл. 1). Як ми бачимо із таблиці 1, більшість філій ТНК в Україні - це викуплені і реструктуризовані національні підприємства.

При цьому варто зауважити, що найбільша сума податків сплачена підприємствами, що виготовляють тютюнові вироби. Проте, діяльність цих філій ТНК в Україні є неоднозначною і, попри позитивний вплив на формування державного бюджету, спостерігаються негативні наслідки для конкурентного ринкового середовища.

Таблиця 1 – Рейтинг філій ТНК- найбільших платників податків в Україні 2018 р.

Компанія, сфера діяльності	Материнська компанія	Сплачені податки, млн. грн.
ПРАТ "А/Т ТЮТЮНОВА КОМПАНІЯ "В.А.Т.-ПРИЛУКИ" (виробництво тютюнових виробів)	British American Tobacco p.l.c (Англія)	16 050,9
ПРАТ "ФІЛІП МОРРІС УКРАЇНА" (виробництво тютюнових виробів)	PhilipMorris International (Швейцарія)	14 772,6
ПАТ "ДЖЕЙ ТІ ІНТЕРНЕТШНЛ УКРАЇНА" (виробництво тютюнових виробів)	JapanTobacco (Японія)	9 657,6
АТ "ІМПЕРІАЛ ТОБАККО ПРОДАКШН УКРАЇНА" (виробництво тютюнових виробів)	Imperial Brands PLC (Англія)	7 402,7
ПРАТ "КИЇВСТАР" (зв'язок)	VimpelCom (Нідерланди)	5 047,7
ПАТ "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ" (металургійне виробництво)	ArcelorMittal (Люксембург)	3 928,4
ПРАТ "КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА" (напої)	Carlsberg (Данія)	2 928,6
ПРАТ "ВФ УКРАЇНА" (зв'язок)	Vodafone international (Велика Британія)	2 439,1
ТОВ "ТЕДІС УКРАЇНА" (оптова торгівля)	«Мегаполіс» (Росія)	1 706,2
ПАТ "САН ІНБЕВ УКРАЇНА" (напої)	«АВ InBev» (Нідерланди)	1 595,7
АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ" (банківська діяльність)	RaiffeisenZentralbank (Австрія)	1 077,5
ПАТ "АЛЬФА-БАНК" (банківська діяльність)	АВН Holdings S.A. (Люксембург)	859,3
ТОВ "МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА" (роздрібна торгівля)	METRO GROUP (Німеччина)	809,7
ПІІ "МАКДОНАЛЬДЗ ЮКРЕЙН ЛТД" (харчування)	McDonald's Corporation (США)	818,1
ТОВ "МОНСАНТО УКРАЇНА" (оптова торгівля)	Bayer Group (Німеччина)	678,5
ПІІ "ТОЙОТА-УКРАЇНА " (автосалон)	Toyota (Японія)	599,9
АТ "УКРСИББАНК" (банківська діяльність)	BNP Paribas	546,3
ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК" (банківська діяльність)	Credit Agricole Bank (Франція)	546,2

Джерело: складено автором за [12]

Антимонопольний комітет України неодноразово проводив розслідування справ про порушення окремими компаніями конкурентного законодавства. У 2019 р. ПРАТ «Філіп Морріс Україна», ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна», ПАТ «Імперіал Тобакко Продакшн Україна», ПРАТ «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки» (разом – Виробники), а також ТОВ «ТЕДІС Україна» були звинувачені у погодженій поведінці та підтриманні договірних відносин із поставки (дистрибуції) сигарет лише з ТОВ «ТЕДІС Україна» як єдиним (спільним) для всіх Виробників дистриб'ютором на ринку первинного продажу виробниками сигарет та створенні й підтриманні штучних бар'єрів вступу на ринок первинного продажу виробниками сигарет для інших суб'єктів господарювання шляхом формулювання завищених умов для укладення

договорів, обмежили доступ на загальнодержавний ринок первинного продажу виробниками сигарет іншим суб'єктам господарювання. За результатами розгляду справи такі дії вказаних компаній було визнано антиконкурентними узгодженими діями, накладено штрафи в загальному розмірі 6523 млн. грн. та зобов'язано припинити порушення [9].

Не зважаючи на такі ризики для конкурентного середовища, транснаціональні корпорації в Україні розглядаються як важливі суб'єкти інвестиційного процесу, які вкладають фінансові кошти і технології в розвиток окремих галузей промисловості та сфери послуг.

За 9 місяців 2019 р. обсяги ПІІ в економіку України збільшилися до 1,67 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій. Найбільший обсяг інвестицій був спрямований у фінансову і страхову діяльність (682,2 млн. дол. США або 40,9% від загального обсягу інвестицій) і промисловість (301,6 млн. дол. США або 18,1%). Однак, порівняно з аналогічним періодом 2018 р., обсяги інвестицій у страхову та фінансову діяльність і внутрішню торгівлю знизилися, натомість у промисловість – зросли майже у 2,5 рази [7].

За оцінками фахівців Міністерства економічного розвитку і торгівлі рівень інноваційно-інвестиційної безпеки України має тенденцію до зниження, про що свідчить його зменшення з 35% у 2010 р. до 30% у I півріччі 2018 р. [3]. Значною мірою таке погіршення стану інвестиційної безпеки обумовлене послабленням транснаціонального чинника, а саме зниженням кількісних показників прямого іноземного інвестування. Зокрема, не зважаючи на збільшення обсягів ПІІ з 31,2 млрд. дол. США у 2016 р. до 32,3 млрд. дол. США у 2018 р., динаміка показника відношення чистого приросту ПІІ до ВВП, як одного з основних індикаторів інвестиційної безпеки, є спадною. Крім цього, значення цього індикатора у 2018 р. є у 2,5 рази меншим за нижню межу оптимального інтервалу значень цього показника (5-10%).

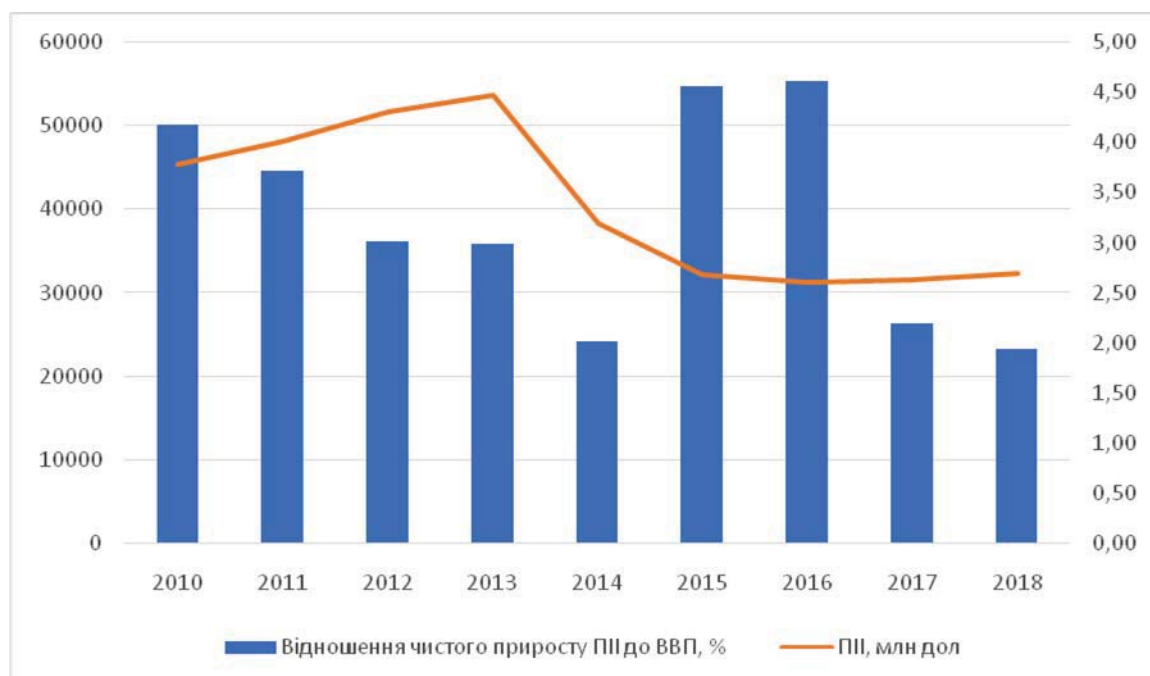

Рисунок 1 – Динаміка показників прямого іноземного інвестування в Україні у 2010-2018 рр.
Джерело: побудовано автором за [10]

Загалом, частка інвестицій у промисловість у загальному обсязі ПІІ зменшилася з 42,2% у 2010 р. до 33% на кінець 2018 р., удвічі скоротилася частка інвестицій у сферу фінансових послуг та страхування – з 23% до 10,9% відповідно. При цьому варто відзначити покращення якісних показників прямого іноземного інвестування. Так, у структурі ПІІ відбулося збільшення частки високотехнологічних галузей промисловості (виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування) з 2,17% у 2010 р. до 2,59% у 2018 р., хоча значення цього показника як індикатора інвестиційної безпеки залишається меншим за нижню межу оптимального інтервалу (5-10%). Частка оптової та роздрібною торгівлі у загальних обсягах ПІІ за досліджуваний період збільшилася з 11,1% до 16,7%, виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – з 4,9% до 8,6%, інформації та телекомунікації – з 4% до 6,8%, операцій з нерухомим майном – з 6,1% до 12,4%.

Таким чином, діяльність ТНК на території України та зростання обсягів залучених ПІІ у сферу інформацій та телекомунікацій, роздрібну та оптову торгівлю, а також відносно зростання наукомісткості іноземних інвестицій свідчить про позитивний вплив міжнародних корпорацій на формування галузей постіндустріальної та інноваційної економіки. Водночас, спостерігаються тенденції зменшення іноземного капіталу у сфері фінансових послуг та страхування та низький інтерес іноземних інвесторів до фінансування інфраструктурних об'єктів, сфери охорони здоров'я та освіти і науки, які залишаються недофінансованими, а діючі інституціональні норми роблять ці сфери непривабливими для іноземного капіталу.

Інвестиційний клімат залежить не лише від рівня оподаткування господарюючих суб'єктів та вартості робочої сили. Для забезпечення участі іноземних інвесторів у проектах розвитку незалежно від сфери діяльності важливим є створення сприятливих інституціональних умов для дотримання правил чесної конкуренції, які потребують відповідно зниження тіньової зайнятості, подолання впливу олігархічних структур, зниження корупції та офшоризації економіки.

Покращення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки пов'язується із підписанням Угоди з Організацією економічного співробітництва та розвитку про приєднання України до Декларації про міжнародні інвестиції і транснаціональні корпорації, яка свідчить про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності, зокрема передбачає реалізацію принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР, усуває обмеження щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонене та забезпечує національний режим для транснаціональних корпорацій відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції [13].

Разом з цим, в контексті створення привабливого інвестиційного клімату для іноземних компаній важливого значення набуває створення сприятливих умов і для вітчизняних інвесторів, оскільки успішний розвиток і розширення діяльності українського бізнесу є сигналом для іноземних інвесторів про доцільність вкладання акціонерного капіталу в Україну.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Діяльність ТНК в Україні зосереджена переважно в сферах виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, банківських послуг, оптової та роздрібною торгівлі, що підтверджується обсягами сплачених податків до державного бюджету та частками інвестицій, спрямованих у зазначені галузі економіки, у загальних обсягах ПІІ. Упродовж 2010-2018 рр. в Україні відбулося зниження рівня інвестиційної безпеки.

При цьому, у довгостроковому періоді відбулося погіршення показника відношення ПП до ВВП, який не відповідає критеріям економічної безпеки. Позитивною тенденцією, з точки зору інвестиційної безпеки, є поступове зростання частки інвестицій у високотехнологічні галузі промисловості у загальних обсягах ПП, а також у такі сфери послуг, як оптова та роздрібна торгівля, інформація та телекомунікація. Відносно зростання наукомісткості іноземних інвестицій свідчить про позитивну роль ТНК у розбудові постіндустріальної економіки, що базується на знаннях. Зменшення інтересу іноземних інвесторів до сфери фінансових послуг та страхування, зменшення надходжень інвестицій у сфери охорони здоров'я, освіти і науки, свідчить про збільшення інвестиційних ризиків внаслідок реформування банківського сектору, проведення медичної реформи та повільних інституціональних трансформацій. Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо визначення впливу діяльності ТНК на рівень інвестиційної безпеки на регіональному рівні з урахуванням результатів діяльності конкретних підприємств за участю іноземних інвесторів.

Список літератури

1. Баула О.В., Савош Л.В., Міщук Я.А. Діяльність ТНК у сфері food-рітейлінгу: вітчизняний досвід та світова практика. Економічний форум. 2019. №1. URL : http://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/ekonomichniy_forum_vipusk_no12019_avto-szhatyy.pdf (дата звернення 21.10.2019).
2. Вегнер В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2019. 2(4). С. 30-44. URL : <https://doi.org/10.32750/2019-0204> (дата звернення 21.10.2019).
3. Відповідь заступника Міністра Мінекономрозвитку України на запит щодо рівня економічної безпеки України. Документ №3032-06/17571-09 від 24.04.2019 р. URL : <https://dostup.pravda.com.ua/request/48539/response/116625/attach/2/SCAN%20180362.PDF.pdf> (дата звернення 21.10.2019).
4. Дунська А.Р., Пащенко М.С. Аналіз сучасного стану розвитку транснаціональних корпорацій та характер їх функціонування в Україні. Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. 2016. № 13. С. 92–99.
5. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003, № 964-IV. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення 21.10.2019).
6. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні за I півріччя 2019 року URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Стан%20інвестиційної%20діяльності%20в%20Україні> (дата звернення 21.10.2019).
7. Макроекономічний огляд. 2019. Вип. №12. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/Macroeconomic_outlook_MOF_December_2019-2.pdf.
8. Пенська І.О. Особливості впливу ТНК на економічний розвиток України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. Серія: Економічні науки. 2015. № 3 (80). С. 114-123.
9. Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу. Рішення Антимонопольного комітету України № 697-р від 10 жовтня 2019 р. URL : <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=152573&schema=main> (дата звернення 21.10.2019).
10. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України (2010-2018) URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.10.2019).
11. Стратегія національної безпеки України. Затверджена Указом Президента України від 12 лютого 2007 року № 105/2007 URL : <http://www.president.gov.ua/ru/documents/5728.html> (дата звернення 21.10.2019).
12. ТОП-100 найбільших платників податків за 2018 рік URL : <http://officevp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/365564.html> (дата звернення 21.10.2019).
13. Україна приєднується до Декларації про міжнародні інвестиції і ТНК URL : <https://taxlink.ua/ua/news/ukraina-bridnutsja-do-deklaracii-pro-miznarodni-investicii-i-tnk.htm#hcq=2JCh4Rr> (дата звернення 21.10.2019).

14. Щеглюк С.Д. Транснаціоналізація ділової активності у великих містах України URL : Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20185\(133\)/sep20185\(133\)_083_ShcheglyukSD.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20185(133)/sep20185(133)_083_ShcheglyukSD.pdf) (дата звернення 21.10.2019).
15. Ярмак О.В. Вплив транснаціональних корпорацій на економіку України URL : http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/9.pdf (дата звернення 21.10.2019).
16. FDI restrictiveness 2018 URL : <https://data.oecd.org/fdi/fdi-restrictiveness.htm> (дата звернення 21.10.2019).
17. UNCTAD (2017), World Investment Report: "Transnational Corporations Extractive Industries and Development" URL : http://unctad.org/en/Publications_Library/wir2017_Overview_ru.pdf (дата звернення 21.10.2019).

References

1. Baula, O. (2019). Diialnist TNK u sferi food-riteilnhu: vitchyzniani dosvid ta svitova praktyka [TNC activity in the food-retailing industry: domestic experience and world practice] *Ekonomichnyi forum - Economy Forum*, 1. Retrieved from http://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/ekonomichniy_forum_vipusk_no12019_avto-szhatyy.pdf [in Ukrainian].
2. Vehner, V. (2019). Osoblyvosti formuvannia ta rozvytku transnatsionalnykh korporatsii v umovakh hlobalizatsii [The peculiarities of formation and development of transnational corporations under globalization]. *Yevropeiskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii - European scientific journal of economic and financial innovations*, 2(4), 30-44. Retrieved from <https://doi.org/10.32750/2019-0204> [in Ukrainian].
3. Vidpovid zastupnyka Ministra Minekonomrozvytku Ukrainy na zapyt shchodo rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [The reply of the Vice-Minister of Economic Development to the request on the economic security of Ukraine]. *dostup.pravda.com.ua*. Retrieved from https://dostup.pravda.com.ua/request/48539/response/116625/attach_/2/SCAN%20180362.PDF.pdf [in Ukrainian].
4. Dunska, A. (2016). Analiz suchasnoho stanu rozvytku transnatsionalnykh korporatsii ta kharakter yikh funktsionuvannia v Ukraini [The analysis of the modern level of transnational corporations development and the way of their performance in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI» - Economy Bulletin*, 13, 92-99 [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy» [The Law of Ukraine "The basics of national security of Ukraine"]. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [in Ukrainian].
6. Informatsiino-analitychni materialy shchodo investytsiinoho klimatu v Ukraini za I pivrichchia 2019 roku [Information and analytical data concerning the investment environment in Ukraine in the 1st half-year of 2019]. *me.gov.ua*. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Stan%20investytsiinoi%20diialnosti%20v%20Ukraini> [in Ukrainian].
7. Makroekonomichnyi ohliad 2019 [Macroeconomic overview 2019], 12. *mof.gov.ua*. Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/Macroeconomic_outlook_MOF_December_2019-2.pdf. [in Ukrainian].
8. Pienska, I. (2015). Osoblyvosti vplyvu TNK na ekonomichnyi rozvytok Ukrainy [Peculiarities of transnational corporation's influence on the economic development of Ukraine] *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, parvo - Foreign trade: economy, finance, law*, 3 (80), 114-123 [in Ukrainian].
9. Pro porushennia zakonodavstva pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii ta nakladennia shtrafu. Rishennia Antymonopolnoho komitetu Ukrainy № 697-r vid 10 zhovtnia 2019 r. [Violation of the law about the economic competition and imposition of a fine. The decision of the Antimonopoly Committee of Ukraine № 697 of October, 10, 2019]. (2019, 10 October). *amc.gov.ua*. Retrieved from <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=152573&schema=main> [in Ukrainian].
10. Priami investytsii (aktsionernyi kapital) v ekonomitsi Ukrainy (2010-2018) [Direct investment in the economics of Ukraine (2010-2018)]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 12 liutoho 2007 roku № 105/2007 [Strategy of national security of Ukraine. Approved by the Order of the President of Ukraine № 105/2007 of February, 12, 2007]. (2007, 12 February). *president.gov.ua*. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/ru/documents/5728.html> [in Ukrainian].
12. TOP-100 naibilshykh platnykiv podatkov za 2018 rik [Top-100 largest taxpayers in 2018]. (n.d.). *officevp.sfs.gov.ua*. Retrieved from <http://officevp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/365564.html> [in Ukrainian].

13. Ukraina pryiednuetsia do Deklaratsii pro mizhnarodni investytsii i TNK [Ukraine joining the Declaration about international investments and transnational corporations]. (n.d.). *taxlink.ua*. Retrieved from <https://taxlink.ua/ua/news/ukraina-pridnutsja-do-deklaracii-pro-miznarodni-investicii-i-tnk.htm#hcq=2JCh 4Rr> [in Ukrainian].
14. Shchehliuk, S.D. (2018). Transnatsionalizatsiia dilovoi aktyvnosti u velykykh mistakh Ukrainy [Transnationalisation of business activities in large cities of Ukraine]. (n.d.). *ird.gov.ua*. Retrieved from [http://ird.gov.ua/sep/sep20185\(133\)/sep20185\(133\)_083_Shchehlyuk SD. pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20185(133)/sep20185(133)_083_Shchehlyuk SD. pdf) [in Ukrainian].
15. Iarmak, O.V. (2019) Vplyv transnatsionalnykh korporatsii na ekonomiku Ukrainy [Transnational corporations influence on the economy of Ukraine]. *pev.kpu.zp.ua*. Retrieved from http://pev.kpu.zp.ua/journals /2019/3_14_uk/9.pdf. [in Ukrainian]
16. FDI restrictiveness 2018 (n.d.). *data.oecd.org*. Retrieved from <https://data.oecd.org/fdi/fdi-restrictiveness.htm> [in English]
17. UNCTAD (2017). World Investment Report: “Transnational Corporations Extractive Industries and Development”. *unctad.org*. Retrieved from http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_Overview_ru.pdf. [in English].

Olena Sokolovska, Associate Professor, PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Role of Transnational Corporations in the Building of Investment Security of Ukraine

The article highlights that the issue of transnationalisation has recently become one of the basic tendencies in the process of the world economic development. Apart from the advantages arising as a result of investment intensification and growth of commercial and technological exchange, there appears a great deal of economic threats manifested in the increase of international imbalance, competitive market framework defamation and the interference of international corporations in the recipient country's interests.

The analysis of the transnational corporations performance in Ukraine shows that they deal mostly with the fields of food, drinks and tobacco production, banking, wholesale and retailing. It can be proved by the amount of taxes paid the state budget and the direct foreign investment share in the mentioned industries. In Ukraine the level of general investment security has recently decreased. Meanwhile, in the long-term period there has been a deterioration in the overall ratio of the direct foreign investment to gross domestic product which doesn't meet the requirements of the economic security.

Some positive tendency in the field of investment security can be observed in the gradual growth of high-tech industries share as a part of general direct foreign investment, as well as in the wholesale, retailing, information technologies and telecommunication. Relative increase in the knowledge intensity of foreign investments is the indication of the positive role of transnational corporations in the process of the postindustrial economic restoration based on the knowledge. A certain decrease in the foreign investors' interests in the spheres of financial services and insurance, as well as the reduction of investments in the fields of healthcare, education and science, indicate the growth of investment risks as a result of banking and healthcare reforms and slow institutional transformations.

transnational corporations, direct foreign investment, investment security

Одержано (Received) 18.12.2019

Прорецензовано (Reviewed) 21.12.2019

Прийнято до друку (Approved) 23.12.2019